

Zašto zahtevi sindikata u javnim sistemima i državnim firmama nailaze na osude stručnjaka i javnosti

Domine zamrznute u padu

TEMA MESECA

Zbog toga što Vlada Srbije nije prihvatila povećanje zarada zaposlenima u Telekomu za šest odsto, reprezentativni sindikati u tom preduzeću, čiji je većinski vlasnik državna odlučili su da stupe u štrajk. Formiran je štrajkaški odbor koji sačinjavaju predstavnici Sindikata Telekomu i Jedinstvenog sindikata Telekomu i ukoliko se ne uvaže njihovi zahtevi (štrajkaške aktivnosti) će započeti u ponedjeljak, 1. februara. Jedan od zahteva zaposlenih u Telekomu je učešće radnika u dobiti za 2009. godinu.

Time su zaposleni u ovoj kompaniji pridružili prethodnim (ne)uspešnim potraživanjima kolega u EPS-u, Pošti i još nekim javnim i komunalnim preduzećima, a stručnjaci i javnost su ih dočekali „na nož“, tvrdeći da traže hleba preko pogače, i da je poput tanje novčanice dizgina dovesti do domino efekta i urušavanja jedva skrojenog finansijskog okvira za ovu godinu.

Vlada ne može da nudi uravnilovku ukoliko traži reforme, tvrde u Konfederaciji slobodnih sindikata

Državni vrh Srbije je prethodno reagovao i nakon sastanka predsednika Borisa Tadića sa premijerom Mirkom Cvetkovićem i resornim ministrima, saopšteno je da povećanje plata nije u skladu sa ekonomskom politikom Vlade i da bi, jedino u slučaju da se ekonomska situacija značajno poboljša, najranije u aprilu moglo da se razgovara o povišicama. Iz Ministarstva rada je istovremeno poručeno da je u novim izmenama radnog zakonodavstva eventualno rešenje za ovakve zahteve biti uvođenje platnih razreda i novih regula za štrajkove.

Ove odluke izazvale su oštre reakcije Konfederacije slobodnih sindikata, koja u okuplja najzastupljenije sindikalne organizacije javnih preduzeća u Srbiji. Njihovi predstavnici tvrde da sindikati moraju uvek da se bore za bolji položaj i plate radnika, pogotovo ako su oni to svojim radom zaradili i da Vlada ne može da nudi „socijalističku“ uravnilovku ukoliko traži prave reforme.

Strane 14 i 15

Foto: Beta

Počelo krajem prošle godine u Pošti Srbije: Radnik PTT prilikom najave jednog od štrajkova u ovom javnom preduzeću

PERSPEKTIVE: Aktivnosti Fondacije Friedrich Ebert u 2010. godini

DR MIHAEL ERKE:

Izazovi nakon decenije tranzicije

Strana 2f

ANALIZA: Tržište rada između vlasti i stvarnih mogućnosti privrede

Statistika kao mašine dve oštrice

EPILOG: Obustavljeni protesti u Kurumliji

Grad na drumu, Vlada na gotovs

Strana 2f i 3f

U FOKUSU: Reprezentativnost sindikata i poslodavcima utvrđuje Ministarstvo rada i socijalne politike

Kad država broji i meri

Strana 3f

TEMA: Komunalna preduzeća u eri od starje i jače „braće“

Skriveni, ali privilegovani

Strane 4f i 5f

POVODI: Prošle godine približno 2.000 medijskih radnika ostalo bez posla

U raljama politike i oglašivača

Strana 6f

TRAGOM: Jengenski izazovi

Dug put do posla na Zapadu

Strana 6f

PREGLED: Ništa novo u Bosni i Hercegovini i u Crnoj Gori

U štrajk kao na jutarnju kahvu

Podzemnom „gredom“ do obećanja

Strana 7f

STUDIJA SLUČAJA: Sindikati u Fabrici vagona Krajevo na suprotnim pozicijama

Perspektiva na slepom koloseku

Strana 8f

NA MARGINI: Položaj zaposlenih u trgovini

Gazde ne vole sindikate

Strana 8f

Stari forumi i nove teme - aktivnosti Fondacije Fridrih Ebert u 2010. godini

Izazovi nakon decenije tranzicije

Dr Mihael Erke

PERSPEKTIVE

Iako još uvek postoje deficiti u razvoju demokratije u Srbiji, prošle godine je ovde napravljen značajan pomak. Zemlja više nije podeljena u dva velika tabora - za i protiv Evrope, koji su me|usobno nepomirljivi. Više nije re-samo o borbi izme|u patriota i izdajnika, koji simboli- nu politiku iz pro|losti pokušavaju

Smanjiti ekonomsku neravnotežu: Dr Mihael Erke

zamene racionalnim shvatanjem politike gde se ne radi više o i-votu i smrti, ve|o prora-unatom zastupanju razli- itih interesa. Na ovaj na-in razli- iti socijalni interesi postaju vidljivi i to ne samo kroz {trajkove i blokade, nego pre vashodno kroz intenzivne debate o ure|enju dr-ave, ekonomije i dru|tva. Politika Srbije je postala raznovr- snija i komplikovanija, a samim tim i „evropskija“.

Fondacija Fridrih Ebert prilagodila svoje aktivnosti u 2010. godini novim uslovima. Zajedno sa našim partnerima radujemo, kao i pre, na unapre|enju obrazovanja za mlade,

svetske ekonomske krize i njenih posledica, tako da jemo morati da se pomu-imo oko re|enja za njeno pre- vazi|enje kao i za uklanjanje ekonomskih neravnote|a koje su i dovele do krize.

Mnogo pitanja za evropski put

U ovoj godini Srbija će napraviti veliki korak ka Evropskoj uniji. Kroz naše aktivnosti ćemo pokušati da definišemo šta taj put zapravo predstavlja. Sta nam donosi status kandidata, koji Srbija dugo vremena nije mogla da ima? Sta to znači za građane, radnike i poslodavce, za poljoprivrednike i državne službenike? Kako Srbija može da obraduje veliki broj eksperata, koji će u EU uspešno zastupati interese svoje zemlje? Sve se to ne čini samo zbog toga što Srbija želi da postane članica Evropske unije, već da svojim uspešnim članstvom značajno poboljša uslove života za svoje građane.

sindikalice, službenike i političare. Vodićemo više diskusija i ponudićemo više tema, bilo da je re- o ve|e postojećim forumima kao {to su Demokratski politički forum ili Vreme forum, bilo da se radi o novim aktivnostima fondacije.

Sigurno je da nas u 2010. godini očekuju puno novih izazova. Da bismo ih uspešno prevazišli, upućeni smo na ideje, inicijative i predloge naših prijatelja, partnera i svih građana Srbije koji će da sara|uju sa Fondacijom Fridrih Ebert.

FRIEDRICH EBERT STIFTUNG Fondacija FRIEDRICH EBERT
Kancelarija u Beogradu

raspisuje konkurs za:

Koordinatoru/koordinatora za projekte sa sindikatima

Kandidat/-kinja treba da ispunjava sledeće osnovne uslove:

- Završ(en fakultet (društvene nauke)
- Odli-no znanje nema-kog jezika

Pored osnovnih uslova kandidati bi trebalo da budu komunikativni i poseduju sposobnost za timski rad i organizaciju.

Molimo da Vaše prijave (CV sa fotografijom) na nema-kom jeziku dostavite do 15.02.2010. godine isklju-ivo na našu e-mail adresu fes.bgd@fes.rs

Statistika kao mašina

Ivan Radak

ANALIZA

Kada direktor Nacionalne službe za zapošljavanje kaže da u 2010. ne bi trebalo očekivati da se bilo šta dramatično, ni pozitivno ni negativno, dogodi na tržištu rada, onda je to razlog za brigu. Takva procena nikako se ne uklapa u sliku o-ekivanja vlasti da privuku -ak tri milijarde dolara investicija u ovoj godini. Te investicije morale bi da donesu nekoliko desetih

Prve i ostale šanse

Ono što je direktan buhvat državnih podstacija, za sada je relativno skromno. Kroz projekat Prva šansa očekuje se upošljavanje 16.000 pripravnika, kroz javne radove još 5.000, a putem samozapošljavanja otvaranje 1.850 radnih mesta. Mnogo veći obim zapošljavanja očekuje se od organizacije sajmovima. Vlasti očekuju da na tim sajmovima posao nađe barem 85.000 radnika. Međutim, ako je suditi prema podacima koji su saopšteni, isti broj radnih mesta bio je ponuden i na prošlogodišnjim sajmovima, ali je u prvoj polovini godine na taj način do radnog mesta došlo tek nešto manje od 5.000 ljudi.

Protesti u Kuršumlji obustavljeni, ali ne zbog pretnji Grad na drumu, Vlada

Zorica Miladinović

EPILOG

Nepolicija tu-e gladan narod, sigurno. Kada smo započeli protest izlajanje i andarneri-ja, na svakih sat vremena su nas snimali. Ali nisu „udarili“. Videli su da protestuju gladni radnici koji nisu dovedeni u tu poziciju svojom voljom, niti su im motivi politički. Vide- li su i da se tim radnicima pridru- uje i ceo grad. Zar da udare na gladan grad i izazovu još ve|e revolt, ka-e Straimir- \oki, -lan |trajka-kog odbora radnika {umsko-industrijskog kombinata

„Kopaonik“ i modne konfekcije „7. juli“ iz Kuršumlje. Njegov odbor, kao uostalom i višednevni protest radnika i građana ove opštine „suspendovan“ je krajem januara, baš u vreme kada je Vlada usvojila zaključak da je u slučaju blokada saobraćajnica i institucija „policija preduzima sve zakonom predviđene mere, uključujući i upotrebu sile“.

Ipak, ne treba biti naivan. Siromasna, zapuštena i zaboravljena Kuršumlja se nije smirila zbog „pretnje“, pre svega, zbog dogovora sa resornim ministarstvima da je ozbiljnije rešavati njene probleme.

- Ljudi se sigurno nisu uplašili, nika- ni je bilo kada plaćiti. Ako bude

Nisu se uplašili: Kuršumljski radnici za vreme protesta

na hiljadu radnih mesta, ali bi, to onda moralo da znači i brojna otpuštanja. Prvi na udaru našli se zaposleni u dr-avnoj i lokalnoj administraciji, a zvanično je nezaposleni ostali i radnici nekoliko hiljada firmi koje postoje na papiru i koje je nestati u procesu „iženja“ statistike. „ak stotinu hiljada radnika zaposlenih u raznoraznoj administraciji dr-ava priznaje kao višak. Kada se tome doda i propadanje pojedinih firmi koje nisu uspele da se izbore sa krizom ili re-ive privatizaciju, slika je još crnija.

Ono {to u Srbiji definitivno ne daje razloga za optimizam jeste procena rasta bruto domaćeg proizvoda od svega 1,5 odsto. S druge strane, ono {to ide na ruku vlastima jeste mogućnost da „sakriju“ pravo stanje na tržištu rada, jer ta-nu evidenciju o kretanju radne snage ne poseduje nijedna institucija.

To je svakako prilika i da se situacija ulepša. Naime, u obrazloženjima medijima u optičaju je „injenica“ da je lane uz pomoć dr-ave posao našlo 120.000 ljudi. Ali, nema podataka koliko je njih taj posao i zadržalo. Pogotovo kada se ima u vidu da je, recimo, projekat „Prva šansa“ morao da pretrpi bitne izmene zbog zloupotreba. Jedan od najupe-atljivijih primera bio je slu-aj berke koja je zaposlila

oca i majku od 59 i 57 godina kao pripravnike. Tu su i slu-ajevi onih koji su samo na papiru bili pripravnici, a firmu nikada videli nisu. Ove godine o-ekuje se da uz pomoć dr-ave posao našle 118.000 nezaposlenih. Me|utim, zvanična statistika ipak demantuje napore vlasti da ulepšaju

STOPA NEZAPOSLENOSTI	
Godina	Stopa
2000	12.09
2001	12.23
2002	13.28
2003	14.63
2004	18.5
2005	20.8
2006	20.9
2007	18.1
April 2008	13.3
Oktoibar 2008	14.0
April 2009	15.6
Oktoibar 2009	16.6

sliku. Dok je iz NSZ saopšteno da je broj nezaposlenih u 2009. ve|e i za samo 10.000 (evidencija NSZ), prema podacima Zavoda za statistiku, godišnji proseak zaposlenih u 2008. bio je 1.999.476, a u prošloj godini

pozitivnog pomaka ne je biti novih protesta, a ako ih ne bude, protesti su i te kako mogući. Svakoga dana ispred moje kancelarije je bar 50 gladnih, tra-e pomoć od 500 ili 1.000 dinara, samo da mogu da izguraju dan ili dva, objašnjavaju za Forum Dejan Milošević, zamenik predsednika opštine Kuršumlja. On kaže da je za radnike sve krenulo nizbrdo posle ratova devedesetih i zatvaranja kosovskog tržišta, na koje su plaštrali drvo, voće, povrće ili stoku. Tada je oko 5.000 radnika ostalo bez posla, a plate primaju samo bud-e etске ustanove, naglašava Milošević.

Zbog toga je više od hiljadu radnika „Kopaonika“ i „7. jula“, od 11. do

otvori nova radna mesta

dve o{trice

Previše očekivanja: Sajam zapošljavanja

1.889.085 ili 110.391 osoba manje. Ipak, u sagledavanju pravog stanja, vlasti se više oslanjaju na Anketu o radnoj snazi, koja i daje bolju sliku. Me|utim, ona pokazuje da je u oktobru u Srbiji bilo zaposleno oko 2,59 miliona osoba, a da je 517.369 tra-ilo posao. Prethodna anketa iz aprila pokazivala je da posao ima 2,64 miliona ljudi, odnosno da je nezaposleno nešto više od 488.000. U oktobru 2008. radnim mestom moglo je da se pohvali 2,8 miliona stanovnika Srbije, dok je posao tra-ilo 457.205. Za

godinu dana to je razlika od 60.164 radna mesta i teško da je do januara mogla bitnija da se popravi.

Sliku zaposlenosti ne može da popravi objektivna prepreka koju priznaju i vlasti Srbije, a re- je o neadekvatnoj obučeno- radne snage. Prvi -ovek NSZ izneo je podatak da bi, i da je na raspolaganju 500.000 radnih mesta, posao našlo samo 100.000. Poseban problem je -injenica da je nestru-nih lica najviše u najsiromasnijim delovima Srbije.

oru`anom silom na gotovs

22. januara, dr-alo u blokadi put Niš - Priština. Njima su se povremeno i pridru-ivali i drugi građani, bilo da rade u dr-avnim organima, lokalnoj samoupravi, javnim preduzećima,

mo-e da proradi ve|e za desetak dana, a drugo za dva meseca, kaže \oki. \oki dodaje da je i „Kopaonik“, koji je imao više od 1.400 radnika, prodat za samo 270.000 dolara.

Siromašna, zapuštena i zaboravljena opština se „smirila“ zbog prvih opipljivih dogovora sa resornim ministarstvima

zdravstvu, školstvu ili privatnom sektoru. Solidarisali su se sa ro|acima, prijateljima ili sugrađanima izvan privatizacije ponitene su 2007. i 2009, one su postale dr-avno vlasni{tvo u okviru Akcijskog fonda, a i onako siromasni radnici završili su „na ulici“.

- Sada ipak postoje pozitivni signali. Ekipa vranjskog „Simpa“, mogueg strate{kog partnera „Kopaoni-

- Imao je hektare zemljišta i zalih u vrednosti 3,5 miliona evra. Kupio ga je pre šest godina konzorcijum sastavljen od menad-menta te firme, na-elu sa Slavom Ristićem, ka-e \oki, uveren da je re- o, kako ocenjuje, „velikoj privatizacionoj pljački u koju je umešan vrh tadašnje i današnje političke elite“.

On, me|utim, dodaje da je situacija u „7. julu“ znatno te- a. Predstavnic

Svake godine 1.000 žitelja manje

Dejan Milošević, kaže da vlast u Srbiji do sada nije ozbiljnije interesovala kako žive građani u najnerazvijenijim delovima zemlje, gde je prosečna plata skoro tri puta manja od proseka u Srbiji. Nije je zanimalo ni što Kuršumlja, opština sa 20.000 hiljada stanovnika, napominje Milošević, svake godine ima 1.000 žitelja manje, dok se okolna sela potpuno prazne. Samo u prošloj godini se, kaže, više od 500 ljudi „odjavilo“ iz Kuršumlje, u kojoj je, pri tom, više od 300 osoba umrlo, a samo 133 su rođene.

ka“, ve|e je nekoliko dana tu. Biznis plan za pokretanje proizvodnje u dva od sedam preduzeća „Kopaonika“, hitno je se našli na stolu ministra Dinkića. Biće to prva faza u kojoj je se zaposliti 400 radnika, a u drugoj fazi biće zaposleno još 600 ljudi. Ako resorno Ministarstvo ovih dana uplati novac za nabavku rezervnih delova, sredstava za rad i renoviranje pojedinih pogona, kako je dogovoreno, prvo preduzeće „Kopaonika“

lokalne vlasti i te firme ovih dana razgovaraju sa ministrom za rad i socijalnu politiku Rasimom Ljajićem kako bi se rešili problemi oko 300 preostalih radnika. Najveći problem je, prema njegovim re-ima, {to Viši trgovinski sud u Beogradu ne donosi presudu kojim bi se akcije vratile firmi i radnicima. Veruje ipak da je u „7. julu“ moguće pokrenuti proizvodnju i uplatiti radni sta- zaposlenima, ukoliko se deo imovine proda ili stavi pod hipoteku.

Reprezentativnost sindikatima i udru`enjima poslodavaca trenutno utvr|uje Ministarstvo rada i socijalne politike

Kad država broji i meri

Oko 40 zahteva na redu za utvrđivanje, rok je bio 31. januar, iako je očigledno da će za završetak procedure biti potrebno najmanje još mesec dana

Ljiljana Bukvić

U FOKUSU

Iako su se do pre samo mesec dana mnogi sindikati i udru`enja bunili zbog raspuštanja Odbora za utvr|ivanje reprezentativnosti od strane ministra rada Rasima Ljajića, ali i zbog toga {to je Ministarstvo rada odlučilo o reprezentativnosti organizacija koje smatraju da zaslu-uju mesto u Socijalno-ekonomskom savetu sada je većina spremna da „ugosti“ predstavni-ke vlasti u svojim prostorijama i doka-e svoju reprezentativnost. Osim UGS Nezavisnost. U ovom sindikatu, koji je dosad imao reprezentativnost, ka- u da ne je predavati ništa dok sve ne bude po zakonu.

- Za {to bismo predali pristupnice Ministarstvu rada, za {to ne, na primer, dodatku Forum lista Danas. Vi ste jednako nadle- ni za to kao i oni. Kad budu po{tovali zakon onda jemo u-estvovati u tome, dotad ništa, ka-e predsednik UGS Nezavisnost Branislav Anak. Nazivajuji trenutno ponašanje „hajdu-kim poslom“ on isti-e da je Ministarstvo najpre prekršilo zakon ukidanjem Odbora za reprezentativnost i da njima ne pada na pamet da u-estvuju u ne-emu {to nije zakonito.

Savezu samostalnih sindikata, ASNS i Uniji poslodavaca Srbije reprezentativnost je već potvr|ena, a na svoj red -ekaju i Asocijacija malih i srednjih preduzeća, kao i Konfederacija slobodnih sindikata (KSS). Zanimljivo je da su i pre nego {to je Ministarstvo po-elo da radi na utvr|ivanju, u KSS imali predlog da se pret-

Očekuju premijera

Početkom nedelje trebalo bi da se održi sednica SES-a, na kojoj bi trebalo da prisustvuje i premijer Mirko Cvetković. Planirano je da se razgovara o socijalno-ekonomskoj situaciji u zemlji i tome kuda idemo, ističe za Forum Ljubisav Orbović. Na jednoj od narednih sednica SES trebalo bi da se razgovara i o određivanju minimalnih zarada, koje bi trebalo što pre povećati, navodi on. Orbović inače misli da razlog za dosadašnji, gotovo nikakav socijalni dijalog i slabo funkcionisanje SES-a, pre svega leži u odnosu države prema socijalnim partnerima.

Oš sindikalaca i poslodavaca uprte u ministra i njegove službenike: Rasim Ljajić

SES-u ima dosta i da je se taj posao prolongirati do kraja februara. Predsednik Ve|a SSSS Ljubisav Orbović ka-e za Forum da je njegovom sindikatu još pred Novu godinu potvr|ena reprezentativnost i da oni sada o-ekuju da je u kratkom roku biti formiran novi SES.

- U {to skorije vreme trebalo bi da svi koji to-e utvrde da li imaju reprezentativnost ili ne, kako bismo mogli da formiramo SES. O-ekujem da bi to moglo da se desi u narednih mesec dana, isti-e Orbović, dodajući da ne postoje odre|eni rokovi do kada to pitanje mora da se reši, ali da bi zbog svih onih kojima je reprezentativnost već utvr|eno trebalo da bude {to pre.

- Ne mo-emo sada da sedimo i e-kamo jer reprezentativnost se ne utvr|uje samo sindikatima, tu su i dva udru`enja poslodavaca, napominje predsednik Ve|a SSSS i dodaje da se vreme koje prolazi do formiranja novog SES-a ne troši uzalud, jer bi uskoro trebalo da se odr- i sednica SES-a u kojoj bi se razgovaralo o „sustinskim pitanjima“.

Ovaj sindikat je prilo-io 288.717 pristupnica, ka-e Orbović, i to je nešto više od polovine -lanstva. Oko 200.000 pristupnica pripremili su početkom nedelje i u ASNS. Predsednica ovog sindikata Ranka Savić ka-e za Forum da su predstavnici Ministarstva prethodna dva dana bili u njihovim prostorijama u Kara|or|evju u Beogradu i da su oni pripremili sve {to je neophodno.

- O-ekujemo da ne je biti problema i da je nam reprezentativnost biti potvr|ena. S obzirom na to da su SSSS i Unija već završili posao, ostalo je još nekoliko njih kojima bi trebalo da se potvrdi reprezentativnost i verujem da je za petnaestak dana mo-} da se pri-a o formiranju SES-a, ka-e Savićeva.

Uniji poslodavaca Srbije krajem prošle nedelje proverene su pristupnice, a prema re-ima portparola Unije Dragoljuba Rajjića, i oni o-ekuju da je njihovom udru`enju reprezentativnost biti potvr|ena. Me|utim, prema njegovim re-ima, ono {to mo- da mo-e da predstavlja problem jeste to {to u Zakonu o radu nisu jasno definisani kriterijumi za utvr|ivanje reprezentativnosti.

- Dr-ava nije ratifikovala neke konvencije i još uvek postoje zahtevi koji nisu baš u skladu sa propisima u nekim drugim zemljama EU. Postoji i ak i zahtev da pristupnica organizaciji treba da bude stara najmanje tri godine {to nigde više ne postoji, isti-e Rajjić.

Prve nedelje februara na red dolazi Asocijacija malih i srednjih preduzeća, a predsednik ove organizacije Marko Milisavljević za Forum ka-e da oni ispunjavaju sve uslove, kao i da veruje da je „ministar Ljajić dobro odradit deo posla koji je na sebe preuzeo od ukidanja Odbora“.

Zašto zahtevi sindikata u javnim sistemima i državnim firmama nailaze na osude stručnjaka i javnosti

Zamrznut pad domina

Isplata dela dobiti zaposlenima u JP stvorila bi parafiskalni deficit • Moguće povećanje plata jedino ako se smanji broj zaposlenih, a to je teren na koji sindikalci nisu spremni da izađu

Mirjana N. Stevanović

TEMA MESECA

Iako su zaposleni u nekoliko velikih javnih preduzeća pokušali da na talasu (trajkova koji je poslednjih meseci zapljusnuo Srbiju, „izboksuju“ i za sebe veće zarade i sruše dogovor Vlade i MMF-a o zamrznutom platnom fondu u tim sistemima, -injenica je da u javnosti njihovi zahtevi nisu naišli na simpatije. ^ak i kada su pokušavali da prikažu u ra-unicu koliko im je, na primer zbog rasta evra, realna zarada smanjena, ve)jina gra) ana je ukazivala da je re- o radnicima koji su decenijama unazad imali privilegovan položaj zahvaljujući ne samo monopolskoj poziciji na tržištu, nego i specifičnoj korelaciji sa politikom, koja je u njima videla velike mogućnosti zbrinjavanja svojih zaslужnih kadrova.

Upravo tim razlozima objašnjava se najveći deo animoziteta javnosti prema njihovim zahtevima, jer nije svako mogao da se zaposli u EPS-u, Telekomu, Pošti ili nekoj drugoj profitabilnoj, ali -ak i u lo(š)ej kompaniji na državnim jaslama. Sigurnost, visoke plate i za na(še) prilike dobri uslovi rada koje su imali radnici u ve)jini tih firmi, osnov je zbog koga svaki njihov zahtev u javnosti do-e-ka izreka „na(š)li pa za(š)li“. ^ak i kada se u analizu uklju-e dr)avne kompanije lo(š)ijh performansi, poput @eleznica ili brojnih rudnika, pote)se -injenica da je re- o poslovima koji se dotiraju iz državnih subvencija, novcem svih gra)ana, pa se razumevanje za neda(še) zaposlenih poja-vi samo u retkim prilikama, kada, na pri-

mer, protestuju rudari. Ina-e, prema evidenciji Narodne banke Srbije, od ukupno 110.000 registrovanih preduzeća, samo 702 imaju status javnih, a ve)jina njih su osnovale lokalne samouprave. Vi(še) od 600 firmi iz te kategorije u 2008. godini poslovalo je sa gubitkom, a ukupan minus od 52,9 milijardi dinara -etvorstruko prema(uje ostvarenu dobiti od 11,4 milijarde dinara. I pored toga, zarade u javnim preduzećima za 37 odsto su vi(še) od republi-kog proseka.

Ipak, ekonomista Ivan Nikoli, saradnik Ekonomskog instituta, isti-e da i kada se postavi pitanje vi(ka) radne snage, to prate obe)anja o izda(šnim) ot-premninama.

Rudari bez uplata za penziju

Država nema isti odnos prema zaposlenima u javnim preduzećima. Za mnoge je tako bilo iznenađenje to što su, pre nekoliko meseci, rudari Javnog preduzeća za podzemnu eksploataciju uglja iz Resavice, koje kuplja devet ugljenokopa, organizovali protest jer im država nije uplaćivala doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, pa čak ni oni koji su ispunili uslove za penziju nisu mogli da zaključe radni odnos.

nisu uvek rezultat neadekvatnih poslovnih odluka, nego su -esto posledica državnih politika, deo njenog socijalnog programa koji se reflektuje kroz na-in formiranja cena usluga i kroz sistem naplate potra)ivanja.

Istovremeno, nije te(ško) dokazati koliko je status radnika u privredi, ili u privatnim i privatizovanim firmama iz gotovo svih grana (ne ra-unaju) i samo sektor finansija, osiguranja i nekreditni(gori) na odnosu na zaposlene u javnim preduzećima. Koliko god da je savremenih propisa donela, država nije bila zainteresovana da u privatizovanim

i privatnim firmama obezbedi za(titu) prava zaposlenih, pa se na prste mogu izbrojati poslodavci koji uredno upla)uju poreze i doprinose, redovno dele plate i obezbe)uju sredstva za godišnji odmor, regres, topli obrok.

O sigurnosti radnih mesta nema ni govora, a o nekim stimulativnim otpremninama za vi(šak) zaposlenih, pregovara se jedino u retkim privatizacijama zna-ajnijih preduzeća, ali je i tada realizacija socijalnog programa pod znakom pitanja. Sve te probleme ve)jina zaposlenih u javnim preduzećima nema, a -ak i kada se postavi pitanje vi(ka) radne snage, to prate obe)anja o izda(šnim) ot-premninama.

javnom sektoru imaju svoje autonomno kretanje, ka) e Nikoli).

Jasno je, me)utim da polo)aj radnika u svim javnim preduzećima nije isti i da se bitno razlikuje pregovara-ki potencijal koji imaju veliki državni monopoli od onih malih koji se stvaraju u lokalnim sredinama. Ali, ne bi trebalo zameriti ni to da i preduzeća -iji su osniva-i op(tine, trpe uticaj lokalnih kolicija i zavise od snage i interesa partije -iji su izborni plen.

- Lokalna javna preduzeća bila su i ostala mesto borbe za političke poene, a da pri tom niko nikada nije napravio analizu efikasnosti firme niti utvrdio optimalan broj zaposlenih, tvrdi Nikoli) i dodaje da takva analiza nije sa-injenica ni za velika javna preduzeća, iako ne postoji dilema da u njima ima dosta prostora za racionalizaciju ne samo radne snage, nego i proizvodnog i tehnolo(škog) procesa.

Goran Nikoli, saradnik Instituta za evropske studije, ka) e da su najave (trajkova u nekoliko velikih javnih preduzeća) ukazale na -injenicu da su zaposleni u njima odvojeni od ekonomske realnosti zemlje.

- Van svake sumnje, (trajkovi u velikim javnim preduzećima gde zaposleni tra) e pove)anje zarada, iska-unu iz dogovora Vlade sa MMF-om. Oni zapravo mogu da pove)aju plate, ali bi u takvoj situaciji morali da smanje broj zaposlenih kako u masi ne bi do(š)lo do uve)anja, a to je tek teren na koji oni nisu spremni da iza)u. Mislim da su reakcija Vlade i stav predsednika bili primereni, a tu se -esto dr)avnoj slu)bi daleko ispod onih koje se ostvaruju u privredi, dok kod nas plate u

Očekivali deo dobiti od povećanja cene struje: Radnici na održavanju dalekovoda

(to) tra) e kako bi opravdali svoje funkcije i obezbedili da ostanu na njima, isti-e Goran Nikoli) i dodaje da u javnim preduzećima nije retka ni spreaga izme)u ru-kovodstva i sindikalnih predstavnika, u kojoj jedni druge -uvaju, a eventualni protesti ili najavljeni (trajkovi) kontrolisani su od strane menad)menta i neretko predstavljaju model za ispitivanje rejtni(ga) -elnika u ukupnom sistemu vlasti.

On nagla(ava) da bi sindikati i zaposleni u javnom sektoru trebalo da imaju u vidu da je kriza u kojoj se jo(š) nalazimo i dalje velika, da je oporavak bitno spor i sa blagim rastom, najsporije u javnom sektoru, i da ukoliko i u takvim uslovima ponu)ostave pitanje visine svojih plata, predsednika bili primereni, a tu se -esto kao problem javljaju sindikalci u tim preduzećima, koji su navikli da stalno ne

- To nije nepoznat metod smirivanja tenzija u javnom sektoru, jer je jo(š) pre ne(što) više od dve decenije, tada(šnja) britanska premijerka Margaret Ta)er na (trajk javnih slu)bi reagovala uru-ivanjem otkaza, podse)ja Nikoli) i dodaje da je kod prvog talasa (trajkova u javnom sektoru zanimljiv i model kojim je dr)ava name-ravala da re(ši) problem, a to je da isplati deo pretpostavljene dobiti, (to) je poku(šaj stvaranja parafiskalnog deficita.

- Nije re- ni o malim sredstvima, jer bi za najavljene isplate u TENT, na primer, trebalo izdvojiti 3,7 milijardi dinara ili 0,5 odsto bud)eta, (to) ne bi bilo prikazano kao rast zarada. Takvih skrivenih mogućnosti ima i u drugim preduzećima, iako ne(to) manje otkad se javni prihodi stavljaju pod sve ozbiljniju javnu kontrolu, nagla(ava) Nikoli).

Broj zaposlenih uveliko prevazilazi potrebe, plate su više nego u lokalnim upravama, a ugovorima i javnim nabavkama odlivaju se sredstva čak i iz JKP koja posluju sa gubitkom

samo 11 odsto stanovništva. Ona su po pravilu razuj)ena, sa vi(še) delatnosti i ekonomski najslabija.

Sasvim druga-iji pristup mora se napraviti za tri do -etiri odsto velikih, specijalizovanih JKP, koja zadovoljavaju potrebe oko 45 odsto ukupnog stanovništva. Ona zbog svoje lokacije, infrastrukture, veli-ine tr)i(ta) i funkcije zauzimaju visoko mesto na listi interesovanja doma)je javnosti, ali i potencijalnih donatora ili investitora i kreditora. Pored razlika u veli-ini, ekonomskoj snazi i potencijalima, moraju se imati u vidu i specifi-nosti svake delatnosti i njihov zna-aj za javni interes.

M. N. S.

Čuvanje socijalnog mira i gubici

Cene komunalnih usluga su na režimu dvostruke administrativne kontrole koji je, sa ekonomskog aspekta, izrazito neracionalan. U prvom stepenu, saglasnost na cene komunalnih usluga daje Skupština opštine, a u drugom ministarstva nadležna za poslove trgovine, rada, finansija i lokalne samouprave, ali, po pravilu, povećanje samo prati rast inflacije. Ovakvim neselektivnim pristupom, pogođen je ceo sektor komunalnih delatnosti, jer su gotovo sve cene bile deprecirane zbog navodnog čuvanja socijalnog mira, a naročito su pogođena ona preduzeća u kojima su cene u trenutku uvođenja administrativne kontrole, 2002. godine, bile dosta niže i od republičkog proseka. Jedan od rezultata takvog držanja cena komunalnih usluga ispod ekonomskog nivoa je očekivanje da JKP posluju sa gubitkom, što umanjuje njihovu odgovornost za poslovne rezultate, ističe Vasiljević.

Predstavnici sindikata velikih javnih preduzeća smatraju da svojim zahtevima ne ru(še) finansijsku stabilnost zemlje

Vlada ho)e ekonomske reforme, a nudi uravnilovku

Odluka da se ne povećavaju zarade u javnom sektoru izazvala oštre reakcije Konfederacije slobodnih sindikata • Ukoliko se ne uva)ze zahtevi radnika u Telekomu, štrajkačke aktivnosti će početi u ponedeljak, 1. februara

Gojko Vlaović

Po-etak 2010. godine sindikati zaposlenih u javnim i državnim preduzećima iskoristili su da za-tru) e ve)ja primanja, a neki od njih i da organizuju (trajkove kako bi izrazili nezadovoljstvo zbog situacije u kojoj se nalaze. Prvo je Sindikat radnika Elektroprivrede Srbije od Vlade za-tru)io da se uve)ia masa zarada za 2010. godinu za 20 odsto, isplatu toglog obroka od 5.000 dinara, isplatu regresa u visini jedne prose- ne zarade u EPS-u, kao i da se pretpлата za Radio-televiziju Srbije izbac sa ra-unu za struju.

Zahtevano je i potpisivanje kolektivnih ugovora na osnovu predloga koji je napravio sindikat, njihovo aktivno u-e)je u reorganizaciji kompanije i analizi opravdanosti izdavanja iz EPS-a delatnosti koje nisu vezane za osnovno poslovanje. Prema re-ima Milana V)or(evi)ca, predsednika Sindikata radnika EPS-a, na pregovorima u Ministarstvu rudarstva i energetike dogovoreno je da se iz dobiti za pro(š)lu i ovu godinu obezbedi 3,7 milijardi dinara, koji je se tokom 2010. linearno ispla)ivati zaposlenima. On je istakao da je Vlada pristala da zaposlenima u EPS-u odobri pove)anje plata za 4,7 odsto i isplati regres u visini od 4.000 dinara mese-no. Dato je i obe)anje da -e Sindikat radnika EPS-a aktivno u-estvovati u reorganizaciji preduzeća.

Me)utim, dogovorom nisu bili zadovoljni -lanovi Sindikata TE Nikola Tesla u Obrenovcu, koji su se zbog toga odlu-ili na organizovanje (trajka upozorenja. Cilj protesta bio je pove)anje plata za 8,5 odsto, zbog uskla)ivanja sa rastom tro(škova) i v)ova, pla)anje smenskog rada u skladu sa zakonom i nabavku za (tine) opreme, koja nije obnovljena dve godine. (trajk je po-eo 11. januara, protest je organizovan i sutradan smanjenjem proizvodnje za 10 odsto, ali su istog dana pregovara-ki tim Sindikata Termoelektrane

postigao sporazum sa predstavnicima Vlade Srbije i EPS-a nakon -ega je (trajk zaustavljen. Saop(šteno je da je radnicima u EPS-u ne)je biti pove)ana plata, ve) da je dobiti bonus iz predvi)ene dobiti preduzeća za 2010. godinu.

Zbog toga (to) Vlada Srbije nije prihvatila pove)anje zarada zaposlenima u Telekomu za (est odsto reprezentativni sindikati u tom preduzeću) -iji je ve)jinski vlasnik dr)ava odlu-ili su se da stupe u (trajk. Formiran je zajedni-ki (trajka-ki odbor koji sa-injavaju predstavnici Sindikata Telekomu i Jedinštenog sindika-

Manje para za više posla

Dragan Marjanović ističe da se i pored značajnog smanjenja broja zaposlenih u velikim državnim sistemima i uvećanog obima posla po raznim osnovama, iz ostvarenih ušteda ne izdvajaju dodatna sredstva za uvećanje plata. Ova državna preduzeća i dalje rade, iz godine u godinu premašuju proizvodne i poslovne rezultate, dr)že srpsku privredu i pune državnu kasu, dok zaposleni u njima realno dobijaju sve manje plate, tvrdi Marjanović i ističe da je cena rada u Srbiji izuzetno niska i neprimerena uloženom radu, a posledica je pre svega velike nezaposlenosti i vođenja loše ekonomske politike.

ta Telekomu i ukoliko se ne uva) e njihovih zahteva (trajka-ke aktivnosti) je zapos-eti u ponedeljak, 1. februara. Jedan od zahteva zaposlenih u Telekomu je u-e)je radnika u dobiti za 2009. godinu.

reakcije Konfederacije slobodnih sindikata koja u svojim redovima okuplja sindikate u organizaciji javnih preduzeća u Srbiji (uklju-uju) i sindikate EPS-a i Telekomu. Generalni sekretar KSS Dragan Marjanović tvrdi za Forum da su takvi stavovi Vlade veoma (tetni) i neprihvatljivi za sindikalni pokret.

- Du)nost sindikata je da se bore za adekvatnu zaradu i bolje uslove rada. To upravo i -ine sindikati javnih preduzeća. Primera radi, radnici u EPS-u i Telekomu tra) e samo ono (to) su zaradili i ne postoji nijedan opravdan razlog da oni to ne dobiju. Vlada promovira(še) kampanju o uravnilovci, koja je opasnost za ceo sindikalni pokret u Srbiji. Zna se da je uravnilovka produkt socijalisti-kog dru(venog) ure)enja, pa je kontradiktorno da je danas u Srbiji propaga)ra Vlada koja spro-vodi tranziciju i reforme, napominje Marjanović).

On isti-e i da je veoma va)no naglasiti da javnim preduzećima u Srbiji upra-vlja dr)ava, odnosno stranke na vlasti i ona su -esto u funkciji odre)ene politike. Odluke koje se donose -esto imaju negativne ekonomske efekte na javna preduzeća, a u njihovom dono(enju) ne u-estvuju radnici. Pri tom, nov-ane mase za zarade zaposlenih u velikim dr)avnim sistemima i javnom sektoru utvr)uju Vlada, bez predstavnika reprezentativnih sindikata, podse)ja sekretar KSS

- U njima se po pravilu nalaze i menad)erske plate koje, uz uklju-ivanje dodatka, naknada i drugih primanja, daju la)nu sliku o visokim prose- nim zaradama i ceni rada. Sa druge strane svim zaposlenima se ne ispla)uju Zakonom o radu i kolektivnim ugovorima garantovani dodaci i naknade za prekovremeni rad, rad na dr)avne praznike, terenski dodatak, topli obrok i regres, isti-e Marjanović).

- Na(š) sagovornik smatra i da je poslovodstvo Telekomu Srbije iza)ilo u susret zahtevima reprezentativnih sindikata, a ukoliko to ne bude slu-aj zaposleni u tim preduzećima su spremni da od ponedeljka utana-e na koji na-in) je se izboriti za svoja prava. Generalni sekretar KSS smatra da i pored obaveza koje je preuzela prema MMF-u da ne)je odmrzavati zarade u javnom sektoru Vlada Srbije ima prostora da sprovede njenim adekvatnih mera u(š)tede iza) je u susret zahtevima sindikalaca. Njegovo mi(šljenje) deli i Milovan Despotović, predsednik Sindikata TENT-a.

- Smatram da Vlada Srbije ne)je prekr(iti) sporazum koji su njeni predstavnici potpisali sa Sindikatom TENT-a. O-e)kujem da je nam novac od dobiti EPS-a biti ispla)en izme)u 10. do 15. februara. Ne odustajem od onog (to) je postignuto, a na(ša) reakcija bi)je uslovljena odlukom Vlade, zaklju-uje Despotović).

Prosek plata u EPS-u nije glavno merilo za prikaz standarda zaposlenih: Radnici na terenu

Platni razredi za „vr(š)u“ kulu karata

Učestali štrajkovi i sve radikalniji protesti otvorili su niz aktuelnih pitanja u doma-ćoj regulativi, a ministar za rad i socijalnu politiku Rasim Ljajić tvrdi da će bar deo odgovora pružiti tri nova zakona čije usvajanje je Vlada najavila u prvoj polovini godine.

- Zakonom o štrajku biće utvrđeno šta je protest, a šta štrajk, dok će zakonom o platama u javnom sektoru biti uvedeni platni razredi, pa će za iste grupe poslova postojati fiksni deo, i deo koji zavisi od rezultata rada, odgovornosti, znanja i doprinosa. Takođe, sa socijalnim partnerima tražićemo konsenzus za izmene i dopune sadašnjeg Zakona o radu. Predložićemo uvođenje nekih fleksibilnih oblika rada da bi se smanjio rad na crno, neke izmene vezane su za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata, za zaštitu materinstva, a postoje i izmene koje diktiraju iskustva iz dosadašnje primene ovog Zakona, objasnio je Ljajić.

On je dodao da štrajkovi u javnom sektoru mogu da ugroze ekonomsku stabilnost i da, iako Vlada neće ignorisati zahteve zaposlenih, ulazak u razgovor o tim temama ne znači da će se popustiti pred zahtevom za većom zaradom.

- Najgore što može da se dogodi je da se otvori Pandora kutija, da budemo zatrpani zahtevima za povećanje plata, posebno u javnom sektoru, što bi moglo da naruši ekonomsku politiku vlade i da se ceo sistem uruši kao kula od karata. Odgovor je, zato, jedinstven - ako rast bruto društvenog proizvoda bude veći od projektovanog, može se razmišljati o povećanju plata. Svako pojedinačno povećanje bi nas dovelo da potpunog pada kredibiliteta ekonomske politike, narušavanja dogovora sa MMF-om i to Vlada ne bi smela da dozvoli, tvrdi ministar.

Zaposleni u komunalnim preduzećima po-eli da u-e od starije i ja-e dr)avne „bra)je“

Skriveni, ali uglavnom privilegovani

Potencijalni pritisak iz komunalnih preduzeća, za-et na ulicama Novog Sada kada su u jeku zahteva „starije i ja-e“ dr)avne bra)je, zaposleni u onda- (njim)JKP pokušali da iznuđe, kako su isti-icali, „zakinute zarade“, po mi(šljenju stru-

njaka ne bi trebalo zanemarivati. Njihovi sindikati, bez obzira na centrale, tvrde pak da se ne mogu me(ati, „babe i abe“ i da su i motivi za proteste -isto socijalni.

Du(šan Vasiljević), (e)f tima za pravne reforme u USAID - MEGA programu,

ipak ukazuje da su JKP sli-an primer velikim javnim sistemima po neracionalnosti poslovanja i po nenamernom tro(enju). On smatra da su ona zahvaljuju)i svom lokalnom karakteru ipak bolje „saskrivena“ od oka javnosti. Broj zaposlenih

u komunalnim firmama uveliko prevazilazi potrebe, plate su uglavnom vi(še) nego u lokalnim upravama, a sponzorskim ugovorima, javnim nabavkama i na sli- ne na -ine odlivaju se sredstva -ak i iz JKP koja posluju sa gubitkom.

- Kontrola nad radom tih preduzeća je neadekvatna. Platne fondove kontroli(šu) lokalna samouprava i Republika, ali tako da je uvo)enjem republi-ke kontrole svim JKP dozvoljeno da fond plata uve)javaju svake godine samo za iznos inflacije. Ova mera ima slabe efekte, jer ne pravi razliku izme)u (preduzeća) koja su u trenutku zamrzavanja fonda imala dvostruko vi(še) radnika od potrebnog broja, i onih koja su u tom trenutku imala optimalan broj radnika. Tako je i jedinima i drugima priznat fond plata koje su imali u trenutku zamrzavanja kao relevantan, navodi Vasiljević).

U Nacionalnoj alijansi za lokalni ekonomski razvoj, isti-u da se bez transformacije i privatizacije JKP i JP ne mo) e o-ekivati ve)ja transparentnost u njihovom poslovanju niti bolji kvalitet usluga, a racionalizacija koja se odnosi i na smanjenje radne snage, deo su tog procesa.

Potencijalni pritisak preti i iz brojnih JKP. Protest komunalaca u Novom Sadu

Prošle godine približno 2.000 medijskih radnika ostalo bez posla, a još se ne vidi kraj teškog ekonomske situaciji novinara

U raljama politike i oglašivača

Kvalitetno novinarstvo više donosi probleme nego profit i zato će ga biti sve manje - i zbog krize i zbog kontrole

Ivana Tošović

POVODI

Medijski stručnjaci i predstavnici sindikata ne vide skorašnji kraj teškog ekonomske situaciji u medijima, što je se najviše odrazilo na položaj novinara i istraživačko novinarstvo. Kako ističu, najveća opasnost je uticaj političkih i ekonomskih medija na nacionalne, a posebno na lokalne medije. Dragana Abarkapa, predsjednica Sindikata novinara Srbije, kaže za Forum da je ekonomska kriza „samo alibi za izuzetno tešku situaciju u medijima kakva je godinama unazad“.

Bez dijaloga sindikata i poslodavaca

Kako objašnjava Dragana Abarkapa, poslodavci ne pokazuju spremnost za pregovore o gramskom kolektivnom ugovoru za zaposlene u medijima. „U trenutku kada svi štrajkuju i pokazuju nezadovoljstvo izgleda da je samo novinarima dobro, a naravno da nije tako. Medijima, ako oni uđu u sindikate, prvi će snositi posledice. Poslodavci, domaći i strani, svejedno, ne žele sindikate.“

Stalno smo u nekom ekvivanju da se stanje promeni, ali je sve teže. Novinari ne mogu profesionalno da obavljaju svoj posao ako su socijalno i ekonomski ugroženi. Samo prošle godine je oko 2.000 medijskih radnika ostalo bez posla, objavljuje Abarkapa i dodaje da mnogi od njih ostaju na poslu, iako ne primaju platu, jer nemaju gde da odu. Ona pita kako novinari da se bave istraživačkim i analitičkim novinarstvom ako ne smeju poslodavca ni za platu da pitaju.

Profesionalni novinari kao da nisu potrebni, vlasti su potrebni izvornici koji je da pišu za onu partiju koja je u tom trenutku na vlasti i u

sprezi sa ekonomskim moćnicima. Jednostavno, nema novinarstva ako novinar nije ekonomski slobodan. Pri tom su politički pritisci danas suptilniji, a ogledaju se u ukidanju reklama od kojih mediji žive, napominje Abarkapa. Ona dodaje da je i ove godine biti otpunjen u tampanim i elektronskim medijima.

Rade Veljanovski, profesor Fakulteta političkih nauka, kaže za Forum da nema sumnje da je se ekonomska kriza kojoj se ne nazire kraj odraziti i na medije i zaposlene u njima. Uz to, imajući u vidu veliku dravu, broj stanovnika i materijalne mogućnosti, u Srbiji postoji više medija nego što treba biti.

Potencijalni oglašivači, od kojih se mediji najviše izdržavaju, više su zainteresovani za televiziju, tako da preko 60 odsto sredstava za reklamiranje odlazi na elektronske medije, objavljuje Veljanovski.

On naglašava da je u ovakvim okolnostima neophodno da mediji što više rade na podizanju rejtinga tako što je unapređivati kvalitet, a to je s druge strane povezano i sa materijalnim mogućnostima.

Tačno je da ne postoji dovoljno istraživačkog i analitičkog novinarstva i da je takva delatnost skupa, ali od toga se ne sme odustati, navodi on. Onog trenutka kada se uspostavi srazmera između broja medija i mogućnosti tržišta, mediji koji opstanu, a to bi trebalo da budu oni koji rade u opštem društvenom interesu, moraju biti više da se bave istraživačkim i analitičkim novinarstvom. Veljanovski navodi da je u okolnostima kada mediji nisu stabilni, mogućnost uticaja različitih centara moći, ali pre svega političkih uticaja, sve veća.

To se najviše vidi u lokalnim medijima koji ne mogu da odole uticaju lokalnih političkih moćnika. Međutim, to se primećuje i u najvećim medijima u zemlji i u onim sa nacionalnom pokrivenošću. Nije problem samo zakon-

Velika ponuda na tržištu obrtno proporcionalna stanju u medijima

ska regulativa koja se ne poštuje, niti konfuzno renoviranje zakona, nego i činjenica da centri moći, posebno politički, ne žele da dopuste smanjivanje svog uticaja na rad medija, ukazuje Veljanovski. On ističe da ne treba zanemariti ni centre moći iz sfere biznisa, koji je bolje organizovan i od drave i od medija.

Razne marketinške slušalice polako počinju da deluju, pre svega kao grupe za pritisak, ali i kao lobi grupe i u velikoj meri uspevaju da utiču na medije. Dodatni problem je taj što je uvek rešavanje njihovih pojedinačnih interesa, ukazuje na sagovornik.

Orlović i Padejski, članovi Centra za istraživačko novinarstvo NUNS, kaže za Forum da je kriza u tampanim, a delom i elektronskim medijima, posledica mnogobrojnih finansijskih kriza.

Iako se u nekom trenutku činilo da srpska štampa doživljava rast, poslednji meseci pokazali su sliku pravog stanja. [tampa nestaje i zbog sve ozbiljnijeg broja besplatnih novinskih sadržaja na internetu. Ne postoji i nedelja, a da ne dobijemo vest da je se neki domaći medij ugasi, i to je pošlo duboko da razara medijsku profesiju, navodi Padejski. On dodaje da kvalitetno novinarstvo više donosi probleme nego profit i da je ga zato biti sve manje, „(to zbog krize, što zbog kontrole“.

Ona se i danas ostvaruje direktno politički kontrolom kroz državno vlasništvo kod velikog broja neprivatizovanih lokalnih medija i pojedinih nacionalnih medija, koji su i dalje u posedu drave, ukazuje Padejski.

Novinari u provinciji odavno su pored redovnog novinarskog posla dobili marketinške zadatke da prikupljaju reklame, dok neki novinari danas moraju da budu „sve u jednom“ - i kamerman i montažer i novinar.

Ukidanje viza za zemlje potpisnice [engleskog sporazuma ne odražava se na mogućnost legalnog rada u tim zemljama

Dug put do posla na Zapadu

Beli šengen tip „C“ ne omogućava da neko ide u inostranstvo da studira ili radi, pa će svi koji žele da se tamo školuju ili zaposle, biti u obavezi da zatraže vizu tipa „D“

Nataša Bogović

TRAGOM

„Jedva-ekam beli šengen, pa da emigriram“, često se čulo tokom prošle godine i euforije koja je prethodila 19. decembru i usledila nakon talasa slavljeničkih putovanja ka državama Evropske unije. Kako pokazuju istraživanja, građani Srbije od EU o-ekuju bolju budućnost za mlade (54 odsto), mogućnost putovanja unutar Unije (39 odsto), veće mogućnosti zapošljavanja (37 odsto) kao i mogućnost da stanje u Srbiji bude uređeno (29 odsto). [to se zapošljavanja tiče, mladi iilegalno ili uz dosta muka i pretnji kaznama, jer beli šengen nije dozvoljava da rad veći ga jednostavno treba doživljavati kao pasovnu komadu koji nalazi turistika viza. Ipak, činjenica je da mnogi traže i neine kako da se domognu Zapada i života u inostranstvu koji im uprkos krizi i dalje li i na pri-u o eldoradu.

U nedavnom istraživanju Medium Galupa četvrtina građana Srbije se izjasnila da bi rado nastupila zemlju zbog posla u zapadnoj Evropi, a me u njima je najviše onih koji bi se odlučili da život nastave u Nemačkoj, me u onima koji bi posao rado potražili izvan granica Srbije najviše je mladih - 47 odsto osoba od 18 do 34 godine, ne bi propustilo priliku da radi u inostranstvu. O radu preko granice rečima (taju nekvallifikovani, a-ef) je srednje i visoko obrazovani građani - po 29 odsto. Tako je, me u potencijalnim emi-

grantima su-ef) je stanovnici jugoisto-ne Srbije, a manje je Beograđana i itelja centralnog i zapadnog dela Republike, odnosno više je muškaraca (26) nego žena (20 odsto).

Beli šengen zna i samo mogućnost turistickog odlaska u zemlje (engena i mogućnost boravka 90 dana u roku od šest meseci. To ne znači mogućnost nastanjanja niti zapošljavanja. To je ne (to je doneti dalji proces približavanja EU. Beli šengen moć e da olakša zapošljavanje u

Bez viza i u zemlje van EU

Beli šengen tipa „C“ omogućava građanima da putuju u 25 evropskih zemalja, potpisnica Šengenskog sporazuma. Vize neće biti potrebne ni za Švajcarsku, Island i Norvešku, koje nisu članice EU, ali su prihvatile šengenska pravila o ukidanju granica. Slobodno će se putovati i u Bugarsku, Rumuniju i na Kipar, koje takođe poštuju šengenski sporazum, ali u Lihtenštajnu, koji je izrazio želju da se priključi šengenskom prostoru. Građani će i dalje vize vaditi za Veliku Britaniju i Irsku, koje, iako članice Evropske unije, nisu potpisnice dela Šengenskog sporazuma.

Evropskoj uniji time (to je olakšati direktan kontakt s potencijalnim poslodavcem, ali radne vize ostaju obavezne, ka i za Forum (efica Kancelarije za evropske integracije Milica Delevi).

Boravak na šengenskom prostoru ograničen je na 90 dana za šest meseci. Oni koji poele da u zemljama (engenske zone provedu du i od tri meseca, mora je da zatraže boravišnu vizu. Tako je, beli šengen tip „C“ ne omogućava da neko

Ništa novo u Bosni i Hercegovini - godina prošla u najavama sezonskih socijalnih „vrelina“ i ekonomskog kolapsa

U štrajk kao na jutarnju kahvu

Zasad nema rezultata najava upada u BiH parlament, blokade Sarajeva, protesta tekstilaca, poljoprivrednika i vrele jeseni i zime

Vesna Ninković

PREGLED

Cela prošla godina u Bosni i Hercegovini protekla je u gromoglasnom najavlivanju vrele jeseni socijalnih nemira. No takva je bila i cela godina, a nastavila se i ova, recimo, najavom iz Brkoga da se „odmah mogu o-ekivati estoki nemiri budući da su radnici dovedeni do ivice bede.“ To je potpomognuto podatkom da se sa mo u ovom gradu u egzistencijalnoj „rupi“ nalazi 13.000 radnika, da se, primera radi, za 3.000 -inovnika izdvaja više nego za ovih 13.000, te da proizvodnje više gotovo i nema.

Potrošačka korpa

Potrošačka korpa, prema službenim državnim statističkim podacima, košta više od 1.500 konvertibilnih maraka. Plate, u proseku, iznose oko 750 konvertibilnih maraka, a penzije oko 350.

Bosna i Hercegovina je još prošlog maja, u inostranim analizama zauzela gotovo po-asno mesto na crnoj listi. Tako je na listi „Economic intelligence unit“, na koju se oslanjaju mnoge države, BiH u evropskoj konkurenciji

o-ecena potpuno zrelo za socijalni kolaps. No, jedan od odgovora stigao je iz dravne Agenciji za promociju stranih investicija (FIPA) koja je odgovorila da situacija ni pribli-

stoje da ekonomske i političke prilike u BiH prika u katastrofalnim i stvore privid pravog haosa u zemlji“.

Privid ili ne, tek interventnim zakonodavstvom Vlade Federacije svim buduć-

Socijalne tenzije sve jače: Jedan od štrajkova u Bosni i Hercegovini

o nije tako strano kako to „odražavaju mnoge rang liste, pošto njihovi kreatori ni od jedne relevantne BiH institucije ne dobijaju apsolutno nikakve podatke“, te da „pojedini mediji i lobisti-ke grupe ve duge na-

skim korisnicima na svim nivoima vlasti umanjene su plate i naknade za deset odsto, a to se odnosi i na ratne vojne invalide, dobitnike ratnih priznanja, neratne invalide, vojne penzije ostvarene pod povoljnijim uslovi-

Serijski štrajkovi u Crnoj Gori podsetila na „antibirokratsku revoluciju“ i kosovske proteste u vreme bivše SFRJ

Podzemnom „gredom“ do premijerovih obećanja

Rudari se izborili za prava još oko 1.100 radnika nikšićkih Boksita - svi su, nakon Đukanovićeve „urgencije“ kod Olega Deripaska, dobili po četiri plate

Miloš Mitrović

PREGLED

trajk nikšićkih rudara krajem prošle i početkom ove godine i protesti radnika nekoliko preduzeća u istom gradu osvežili su sežanj na previranja koja su Crnu Goru zahvatila pre više od dvadeset godina i rezultirala promenom ljudi na vlasti. Sani radnici privatizovanih preduzeća koji su na ulici i u rudarskom oknu tražili svoja prava dali su, najavljujući „marš na Podgoricu“, ponovu asocijacijama na „utu gredu“ i „antibirokratsku revoluciju“. Zluradima je (trajka-ki silazak rudara pod zemlju li-i o na -ivene proteste u Trep- i pre-etrvt evka.

Međutim, re-izgorene u o-aju zbog neispajenih zarada i otpremnina zna-ile su pre svega da osiromasjeni radnici tra i svoja prava. Posle više-dnevnih protesta obejano im je da je ih i dobiti. Deo obejanog je ispunjen, a su-deji pravima radni-kih lidera, u slu-aju da se sve na tome i završi, svi su spremni za nove (trajkove i proteste.

Zaposleni u nikšićkom Rudniku boksita proveli su osam dana u jami Bio-ki stan zahtevajući isplatu zaostalih zarada, regressa, dve zimnice, pokretanje proizvodnje i po(товanje kolektivnog ugovora. Umirio ih je 5. januara premijer Miloš Đukanović uputivši im pismenu garanciju da je zah-

tevi biti ispunjeni. [trajkom pod zemljom više od 80 rudara izborilo se za svoja i prava još oko 1.100 radnika nikšićkih Boksita: svi su, nakon ukukanovićeve „urgencije“ kod vlasnika CE- AK-a Olega Deripaska, dobili -etriplate, a realizacija socijalnog programa je, navodno, u toku.

Đukanović je, posle protesta nekoliko hiljada Nikšićana koji su podržali rudare, poručio Deripasku da mora da preuzme odgovornost za situaciju u stils kompaniji. Crnogorski premijer optužio je ruskog biznismena da ometa napredak koji pokušava, kako je rekao za Pobjedu, da „supstituiše ulogu neodgovornog vlasnika“.

„Ne bih voleo da još jednom dođem u situaciju da vešinskom vlasniku objavljujem da se dravne institucije moraju po(товati, i da je to ne samo pitanje dobrog vaspitanja, ve izzakonska obaveza domaćih i stranih investitora u Crnoj Gori“, naveo je Đukanović i dodao da je zbog nepoverenja radnika prema investitoru Vlada nedavno sa Deripaskom potpisala ugovor o poravnju, kojim se obavezala da je obezbediti garancije od 135 miliona evra za spremni za nove (trajkove i proteste.

Rudari su, ipak, spremni za novi štrajk i odbaču optu be da iza njihobio-ki stan zahtevajući isplatu zaostalih zarada, regressa, dve zimnice, pokretanje proizvodnje i po(товanje kolektivnog ugovora. Umirio ih je 5. januara premijer Miloš Đukanović uputivši im pismenu garanciju da je zah-

tevi im to slušati na -ast. Krajnji rok za ispunjenje najih zahteva je 15. februar i mi -emo -ekati do tada, u suprotnom na) i -emo na-ina da ponovo (trajkujemo, izjavio je predstavnik zaposlenih Marko Nikolić.

Po okončanju rudarskog (trajka, na ulicama Nikšića protestovalo je 1.500 radnika @eljezare. Radnici nekada uspešnog preduzeća „alili su se na vlasnika, kompaniju Montenegro spešliti stils (MNSS), jer ne ispunjava obaveze iz kupoprodajnog ugovora. Obejano im je isplata novembarske plate do 27. januara, decembarske do 10. februara i pokretanje proizvodnje do sredine februara. MNSS je, prema izveštajima crnogorskih medija, tokom protesta uplatilo novembarsku platu, ali samo jednom broju radnika. Jedna plata obejano je i za 180 radnika Radventa, tako i e u vlasni(stvu MNSS.

Tridesetak radnika privatizovanog Promonta, trenutno u drugom stepenu, tražilo je da firma bude verna god okriješ @eljezare, ili da budu zbrinuti boljim socijalnim programom. Nikšićki livci zahtevali su isplatu dogovorenih otpremnina. Obejano im je da je problemi biti rešeni do 10. februara. Sindikati koji su organizovali protest zatražili su zbog Livnice i Promonta hitan sastanak sa dravnim vrhom.

Predsednica Sindikata Livnice Angelina Mušić rekla je podgoričkom Danu da radnici imaju snage da se izbore za svoja prava.

- Ako nam nadlešne institucije ne

ma, civilne pravne rata... Rezultata najava upada u BiH parlament, blokade Sarajeva sa svih strana, najave protesta tekstilaca, poljoprivrednika, i nadasve vrele jeseni i zime zasad nema. Da je Bosna i Hercegovina okovana za-aranim krugom radni-ke beje, belodano pokazuju podaci koji upozoravaju da se prošle godine na-

rangiranih zemalja Starog kontinenta, koja je prezentovana na sastanku ministara obrazovanja evropskih zemalja u belgijskom gradu Luvenu, dospela na 39. mesto. Ovome valja dodati da je politička situacija u zemlji nesrećna, pa je politički ambijent još obeshrabrujući i za doma i za strane investitore.

Milion ljudi dnevno bez jednog obroka

Prema podacima Državne agencije za statistiku BiH, koje je potvrdila i Agencija Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), više od milion ljudi u Bosni i Hercegovini nije u stanju da sebi osigura jedan obrok dnevno. Svaka peta porodica u BiH živi na granici siromaštva, a prema podacima UNDP-a, broj siromašnih iz godine u godinu raste.

la i na za-elju gotovo svih lista na kojima je rangiran kvalitet ekonomskih i društvenih parametara. Tako je na listi zemalja najboljih za život, kojim su obavili trenutni pritisak bez međunarodni internet magazin „Internacional living“ (IL), ocenjena kao „jedna od najgorih u Evropi“.

Na listi „Doing business 2009“, na kojoj je prema stepenu reformi i uslovljava za poslovanje rangirana 181 država, BiH je zauzela 119. poziciju, prema stepenu reformi i uslovljava za poslovanje rangirana 181 država, BiH je zauzela 119. poziciju, prema upotrebi informatičke i komunikacione tehnologije (ICT), od 134 zemlje BiH je ove godine zauzela 106. poziciju. Izuzetno loš plan smanjiti je zabeležila i u pogledu kvaliteta obrazovanja, pa se na listi 48

Bez obzira na svakodnevni nivo socijalnih tenzija ozbiljni, organizovani radni-ki rezovi nisu se dogodili, naravno ako se izuzmu (trajkovi kojim su obavili trenutni pritisak bez međunarodni internet magazin „Internacional living“ (IL), ocenjena kao „jedna od najgorih u Evropi“.

Na listi „Doing business 2009“, na kojoj je prema stepenu reformi i uslovljava za poslovanje rangirana 181 država, BiH je zauzela 119. poziciju, prema upotrebi informatičke i komunikacione tehnologije (ICT), od 134 zemlje BiH je ove godine zauzela 106. poziciju. Izuzetno loš plan smanjiti je zabeležila i u pogledu kvaliteta obrazovanja, pa se na listi 48

veruju, dokazajemo im i kada odemo u Podgoricu. Pre odlaska spremni smo i da pregovaramo, što o-ekujemo i od druge strane, a s kim ako ne s predstavnicima Vlade. Oni su, kao potpisnici privatizacionih ugovora, dužni da prate primenu istih, i kada dođe do problema da ih rešavaju na vreme, a ne da -ekaju da pre toga radnici, traženi zarađeno, iza i na ulice, kazala je Mušićeva.

Rudari su poručili radnicima @eljezare, Livnice, Radventa i Promonta da mogu računati na njihovu podršku. - Bićemo zajedno u svemu i do kraja, rekao je Marko Nikolić.

I Mojkovčani prete jamom

Vše od 1.100 radnika firmi u Mojkovcu koji su ostali bez otpremnina posle gubitka radnih mesta pre 2002. zapretilo je u utorku da će sići u jame Rudnika olova i cinka „Brskovo“ ako im Vlada u narednih 15 dana ne isplati po 2.000 evra. Miomir Jovanović Draško Popović, predstavnik radnika, najavio su masovni štrajk gladu u napuštenoj jami rudnika, prepunoj opasnog otpada i teških metala, izvestila je RTV Crna Gore. „Sve ide vrlo sporo, sada je ispao sporan i novi zakon, pa smo prebačeni na novoformirani Fond rada. Jedino uočište, čini se, biće nam jama“, kazao je Jovanović i dodaje da radnici u Mojkovcu nisu „protiv toga da sindikat štiti interese zaposlenih iz Podgorice i Nikšića, ali očigledno je da radnička organizacija ne štiti interese Mojkovčana“.

Razbijanje predrasuda: Delegacija Jagodine na putu za Beč, nakon ukidanja starog viznog režima

Polo`aj zaposlenih u trgovini na nivou prvobitne akumulacije kapitala, uprkos visokom profitu u ovom sektoru

Gazde ne`ele ni sindikate

U Beogradu od oko 90.000 zaposlenih u maloprodaji, samo 17.000 sindikalno organizovano

Milena Janjić

NA MARGINI

Prose-na plata radnika zaposlenih u trgovini u glavnom gradu Srbije kre`e se oko 17.000 dinara, zajedno sa prekovremenim i no}nim radom, naj-e}e bez slobodnih dana. Od oko 90.000 radnika u beogradskoj trgovini -ak 80 odsto zaposlenih su`ene. Prema nekim procenama, u Srbiji u toj delatnosti anga`ovano je vi{e od 200.000 radnika. -iji je status samo u nekim ve}im gradovima sli-an onom u Beogradu. Istovremeno, ovaj sektor je prethodnih godina imao najve}i rast i solidne profite, pa se -esto postavlja pitanja nije li takav „uspeh“ gotovo potpuno privatizovane delatnosti poplo-an „ranokapitalisti-kin“ sistemom izrabljivanja.

Da su problemi radnika u trgovini u ovom trenutku brojni svedo-e i neki od komentara na sajtu Centra za demokratiju, koji je nedavno sproveo istra`ivanje o polo`aju zaposlenih u sektoru usluga. „Radim za 8.000 dinara ceo

Kazne ispod zakonskog minimuma

U zaklju`cima istra`ivanja Centra za demokratiju navodi se da bi najbolje bilo da Inspekcija rada bude ovlašćena da izriče visoke mandatne kazne na licu mesta, a da bi to bilo izvodljivo, predla`e se formiranje prekršajnih organa u okviru Inspektorata za rad, shodno Zakonu o prekršajima. U sadašnjoj situaciji sve je prepušteno prekršajnim sudovima, koji ređeci sporije od redovnih izriču kazne daleko ispod zakonskog minimuma, i time zapravo štite nesvesne poslodavce.

mesec i po 16 sati dnevno. Zar to nije bruka, mada gazda ka`e: radi ako ho}e{, ili na ulicu“, komentar je „o-ajnog -oveka koji ne zna kako da prehrani porodicu“. Jedan radnik istovremeno tvrdi da u njegovom slu-aju o pla}anju prekovremenog nema ni govora: „Jednog dana sam -ak bio primoran da radim 20 sati, odem ku}i na spavanje 3-4 sata i narednog dana radim slede}ih 10 sati. Da li je to normalno?“

- Socijalno-ekonomski polo`aj tih radnika, pogotovo onih u samostalnim trgovinskim radnjama, veoma je nizak, ka`e za Forum Sidorija Vukoti}, sekretar beogradskog odbora Samostalnog sindikata trgovine. - Tu nema ni slova o pravima radnika, dok su u povoljnijem polo`aju zaposleni u velikim sistemima, koji su se u me|uvremenu uz na{u pomo} delimi-no sindikalno organizovali. Tako je u Beogradu od oko 90.000 zaposlenih u maloprodaji, njih oko 17.000 sindikalno organizovano.

Vukoti}eva isti-e da je prvi posao sindikalne organizacije da sa poslodavcem potpi{e kolektivni ugovor.

- ^esto se de{ava da se „gazde“ protivie i samoj ideji sindikalnog organizovanja zaposlenih. Zbog toga prvi kontakt uspostavljamo sa zaposlenima, a zatim sa vlasnikom. Takav redosled je neophodan, jer su radnici u trgovini upla}eni da je samo zbog aktivnosti u sindikatu dobiti otkaz, ka`e Vukoti}eva. Me|utim, ona isti-e da je za{tita radnika od izrabljivanja i {kaniranja prakti-no nemogu}a mislija kod zaposlenih u malim radnjama.

Ona ka`e da su radnici velikih trgova-kih sistema kao {to su Delta Maksi, Merkator, Merkur, Metro i Lili u velikoj prednosti u odnosu na zaposlene u maloprodaji {irom Srbije.

Zaposleni u velikim trgovačkim sistemima zaštićeni: Radnice Delta Maksija

Da li u Srbiji postoji izrabljivanje radnika u sektoru usluga, odnosno u trgovini, i ko {titi njihova prava, bila je jedna od tema istra`ivanja koje je krajem pro{le godine sproveo Centar za demokratiju.

- Centar za demokratiju pripremio je dva amandmana na postoje}i Zakon o radu. Njima se poku{ava re{iti problem rada na crno i uvesti vo|enje obavezne evidencije o radnom vremenu. Pri tom, predlo`eni amandmani su jednostavni za implementaciju i mogli bi gotovo preko no}i da re{e te probleme, zaklju-uje Svetlana Vukomanovi}, izvr{ni direktor Centra za demokratiju.

Preporu-ene izmene koje se ti-u pra}enja

radnog vremena zaposlenog predvi|aju obavezno vo|enje evidencije o no}nom radu i prekovremenim satima, kao i dostupnosti te evidencije inspektorima rada. Sve velike firme morale bi imati kartice, a male knjige dolazaka i odlazaka. Prema istra`ivanju, neverovatno je da ve}ina firmi u ovom sektoru evidentira promet svakog dinara, a da nisu u stanju da bele`e radno vreme zaposlenih. Istovremeno, prilikom suzbijanje rada na crno, bilo bi nu`no da poslodavci budu u obavezi da ugovore o radu -uvaju u sedi{tu firme ili evidentiraju kod nadle`nog dr`avnog organa, kako bi oni u svakom trenutku bili dostupni inspekciji rada.

Dva sindikata u Fabrici vagona Kraljevo na suprotnim pozicijama zbog poni{tenja privatizacije

Plate i perspektiva na slepom koloseku

Bivši predsednik Upravnog odbora tvrdi da kraljevačko preduzeće zapravo duguje vlasniku oko 14,5 miliona evra

Nenad Kovačević

STUDIJA SLUČAJA

Nakon neuspeh pregovora sa poslovođstvom, a potom i dugotrajnog {trajka, koji je vodio Industrijski sindikat, privatizacija Fabrike vagona Kraljevo, -iji je vlasnik pre tri godine postao ukrajinski Azov impeks, poni{tena je 14. januara zbog neizmirenih ulaganja od 2,7 miliona evra i nepo{tovanja socijalnog programa. Me|utim, ukrajinska kompanija tvrdi da je po{tovala obaveze i najavila da je svoja prava zatra`iti pred doma}im i me|unarodnim sudovima. Valja podsetiti da su biv{i vlasnici u vreme kupovine najavljivali brda i doline, govorilo se o hiljadama vagona koji je se praviti u Kraljevu, da bi ve} posle nekoliko meseci ovde polako zamro rad.

Sada zaposleni i dalje nemaju overene zdravstvene knji`ice, i{-ekuju pet i po plata i pomo} dr`ave. Problemi nisu mimoi{li ni lokalnu samoupravu, a ako se tome doda i malo političkih za-ina, eto prave srpske tranzicije pri-e. Ipak, u Industrijskom sindikatu izra`avaju optimizam, jer je ova fabrika, kako navode, sposobna da „proizvede sve - od igle do lokomotive“.

Fabriku je pre tri godine kupio Azov impeks za 200.000 evra, uz investicionu obavezu od 12,5 miliona evra. Me|utim, Sergej Budjak, koji je donedavno bio predsednik UO fabrike, isticao je da je ta kompanija, zbog nedostataka posla u fabrici, bila prinu`ena da neosnovano ispla}uje plate i obezbedi novac za repromaterijal, te da zbog toga zapravo

Istrajali u zahtevima, hoće li izdržati nemaštinu: Radnici FVK za vreme poslednjeg štrajka

kraljeva-ko preduze}e duguje vlasniku oko 14,5 miliona evra.

Milomir Jirkovi}, predsednik organizacije Industrijskog sindikata, koja je tra`ila kontrolu privatizacije i raskid ugovora, potv|uje za Forum da

Sve oči uprte u Vladu

U Industrijskom sindikatu navode za Forum da je Vlada nagovestila novi ciklus izrade 50 do 100 vagona, kao i revitalizaciju većeg broja starih teretnih vagona. Livnica je takođe dobila značajne poslove i ima ugovore sa strancima. Pored toga, vođeni su i pregovori sa Republikom Srpskom o proizvodnji 200 vagona, pogon termoplastika je u pregovorima sa priboskim FAP-om, Ikarbusom i kragujevačkom Zastavom. Pogon procesne opreme i sada radi, i tu postoje narućeni poslovi. Fabrika raspola`e i sa vrednom imovinom, poput industrijske škole, fudbalskog igrali{ta, samackog hotela, drugih objekata i atraktivnog zemlji{ta, koja joj nije neophodna, a za koju je zainteresovana lokalna samouprava kako bi se njome namirila velika dugovanja.

dug postoji, ali ne u navedenom iznosu, te da je on posledica lo{eg rada biv{eg vlasnika koji za tri godine fabrici nije obezbedio nijedan ve}i posao.

- Ispla}ivali su nam zarade, prikazivali ih kao pozajmice i to predstavili kao dug preduze}a. Vlasnici su ugasili druge programe, a radnike iz tih pogona rasporedili u vagonogradnju, ukazuje Jirkovi}. On obja}njava da je posao obezbe|ivala jedino dr`ava, prvo kada je po njenom programu proizvedeno 85 vagona. Dr`ava je potom ponovo ponudila posao od 50 do 100 vagona, pa se postavlja pitanje za{to bi to ona radila ako preduze}e ima vlasnika.

- Bi}e te{ko, ali mi sa ranijim vlasnicima nismo imali ni nadu, jer su nas ostavili bez posla, plata, uslovljavali i nas i Vladu Srbije, isti-e Jirkovi}. Industrijski sindikat o-ekuje od Vlade da firmi odobri da po-ne restrukturiranje i da godinu dana zaposlenima pla}a doprinose i poreze na plate, a da se za to vreme preduze}e pripremi za novu privatizaciju.

- Zaziremo ipak od prokletstva politike, jer kada postignemo neki dogovor, ako se ume{a politika, od dogovora naj-e}e ne bude ni{ta, isti-e Jirkovi} za Forum

Sasvim suprotno mi{ljenje o perspektivi nekada{njeg giganta nudi Dejan \urovi}, predsednik fabri-kog Samostalnog sindikata. On smatra da je probleme trebalo re{avati pregovorima, kako bi se sa-uvala radna mesta.

- Pla}im se da nas ne zadesi sudbina Magnohroma i drugih firmi u kojima privatizacija nije uspeła. Do 14. januara imali smo gazdu od koga smo barem mogli da tra`imo plate, a od koga sada da ih tra`imo, zapitao se \urovi}. Po njegovom mi{ljenju, visina plata, uslovi rada i prava radnika jesu u nadle`nosti sindikata, ali raskidanje ugovora je bio posao Agencije za privatizaciju.

- Ne ka`em da je privatizacija fabrike bila dobra, niti imam argumente da branim biv{eg vlasnika, ali poni{tenjem privatizacije radnici su prepu{teni sami sebi i zavr{i}e na ulici. Trebalo je istrajati u pregovorima i poku{ati da se izvu-e {to vi{e novca od biv{eg vlasnika, kako bi isplatio plate koje smo zaradili. Ina-e, one su mizerne i u proseku su 19.000 dinara, a prvu polovinu avgustovske zarade primili smo tek 12. decembra, isti-e \urovi} za Forum.

FORUM SOCIJALNI DIJALOG

FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

Dodatak kancelarije Fondacije Fridrich Ebert u Beogradu i lista Danas

Uređuje: Branislav Božić

Dizajn i prelom: Branislav Bešević